SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Lääkintöneuvos Timo Keistinen
Hyvinvointi- ja palveluosasto (HPO)

13.3.2018

ASIA: K 18/2017 VP HALLITUKSEN KERTOMUS KIELILAINSÄÄDÄNNÖN SOVELTAMISESTA 2017

KIELELLISTEN OIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA

Kaksikielisessä kunnassa tai kuntayhtymässä terveydenhuolto ja sairaanhoito, sosiaalihuolto sekä iäkkään väestön palvelut on järjestettävä suomeksi ja ruotsiksi. Palvelut on järjestettävä siten, että asiakas saa ne valitsemallaan kielellä. Jos potilasasiakirjat laaditaan muulla kuin asiakkaan kielellä, ne on käännettävä siltä osin, että asiakas saa riittävät tiedot hoidostaan. Yksikielinen kunta järjestää palvelut kunnan kielellä. Potilaan äidinkieli on kuitenkin mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon. Potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin on kirjattu, että henkilön äidinkieli, hänen yksilölliset tarpeensa ja kulttuurinsa on mahdollisuuksien mukaan otettava hänen hoidossaan ja kohtelussaan huomioon. Tämä koskee muun muassa maahan muuttajia. Saamelaisten kotiseutualueella järjestetyissä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa saamelaisella on oikeus käyttää suomen tai saamen kieltä valintansa mukaan.

Asiakkaan mahdollisuus ymmärtää ja tulla ymmärretyksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutilanteissa on osa palvelun laatua. Kielellisten oikeuksien toteutuminen vaikuttaa potilasturvallisuuteen ja on edellytys potilaan itsemääräämisoikeuden toteutumiselle. Terveydenhuollossa ja sairaanhoidossa on kriittisiä vaiheita, joissa palvelu omalla kielellä on erityisen tärkeää. Tämä tulee esiin myös sosiaalipalveluissa ja korostuu erityisesti lasten ja vanhusten kohdalla. Mielenterveyspalveluissa on tärkeää ja oleellista saada hoito, kuntoutus ja palvelut omalla äidinkielellä.

Alueilla, joilla kieliryhmät ovat saman suuruisia tai joilla pienemmän kieliryhmän suhteellinen osuus on kohtalaisen suuri, kielelliset oikeudet toteutuvat pääsääntöisesti hyvin. Henkilökunta on tällöin pääsääntöisesti kaksikielistä. Kaksikielisessä ympäristössä oman kielen käyttäminen on myös potilaalle ja asiakkaalle luontevaa. Tällainen tilanne on esimerkiksi Pohjanmaan maakunnassa. Alueilla, joilla toista kansalliskieltä puhuvien osuus on pieni, kielellisten oikeuksien toteutuminen käytännössä on haastavampaa. Pääkaupunkiseudulla ruotsinkielisiä on lukumääräisesti paljon, mutta kielellisten palveluiden tasoon ei ole ollut aina hyvä. Pääkaupunkiseudun kaupungeilla ovat kuitenkin eri tavoin pyrkineet ratkaisemaan ongelmaa.

Kaksikielisiä sairaanhoitopiirejä on useita: Helsingin ja Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Vaasan, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson sekä Päijät-Hämeen sairaanhoitopiirit. Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen sairaanhoitopiireissä on vain yksi kaksikielinen kunta. Vaasan sairaanhoitopiirin vähemmistökielenä on suomi.

Eduskuntakäsittelyssä olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain esityksessä Pohjanmaan maakuntaa ei ole määritelty laajan ympärivuorokautisen päivystyksen palveluista vastaavaksi maakunnaksi, vaan todettu, että väestön kielellisten oikeuksien turvaamiseksi Etelä-Pohjanmaan maakunnan on järjestettävä edellä mainitut päivystyspalvelut suomen ja ruotsin kielellä siten, että asiakas saa palvelut valitsemallaan

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi
Puhelin (09) 16001
Telekopio (09) 160 74126
e-mail: kirjaamo.stm@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

kielellä. Tämä vastaa vuonna 2016 hyväksyttyä terveydenhuoltolain muutosta, johon tasavallan presidentti jätti lausuman kielellisten oikeuksien turvaamista koskien.

Sosiaali- ja terveysministeriö on seurannut Seinäjoen keskussairaalan toimia kielipalveluiden turvaamiseksi sairaalassa. Selvityksen mukaan vuonna 2017 avohoidon potilaskäyntejä Etelä-Pohjanmaan shp:ssä oli kaikkiaan 443.673. Käynneistä 1,3 % oli Vaasan shp:n alueelta eli 5.591 käyntiä. Näistä avohoidossa asioineista henkilöistä 182 oli ilmoittanut äidinkielekseen ruotsin. Kaikkiaan vuoden 2017 aikana oli Vaasan sairaanhoitopiirin asukkaista 25 ruotsinkielistä käyttänyt Seinäjoen keskussairaalan päivystyspoliklinikan palveluita.

Sairaalan antaman selvityksen mukaan yksiköissä, joissa on hoidettu ruotsinkielisiä potilaita, toiminta on onnistunut kielipalveluiden suhteen hyvin. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä on panostettu ruotsin kielen koulutukseen. Vuonna 2017 koulutukseen on osallistunut yhteensä 163 henkilöä. Sairaalan lääkäreistä 189 oli selvityksen mukaan todistus virkamiesruotsin hallinnasta ja 46 ei ollut. Sairaalassa on opastus suomen ja ruotisin kielellä ja potilasohjeita saatavissa molemmilla kielillä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kielelliset oikeudet on kattavasti kirjattu sosiaali- ja terveydenhuollon säädöksiin. Käytännössä palvelut toimivat erittäin hyvin alueilla, joissa ruotsin ja suomen kielistä väestön suhteellinen osuus on saman suuruinen. Vähemmistökielen suhteellisen osuuden ollessa pieni, palvelujen tarjoaminen molemmilla kansalliskielillä on haastavampaa. Muiden kielten palveluiden osalta tilannetta auttaa se, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa on suhteellisen runsaasti muun kielistä henkilökuntaa.